

Wobradženka.

Episka baseń

w 19 spěwach

wot

Jana Radyserba.

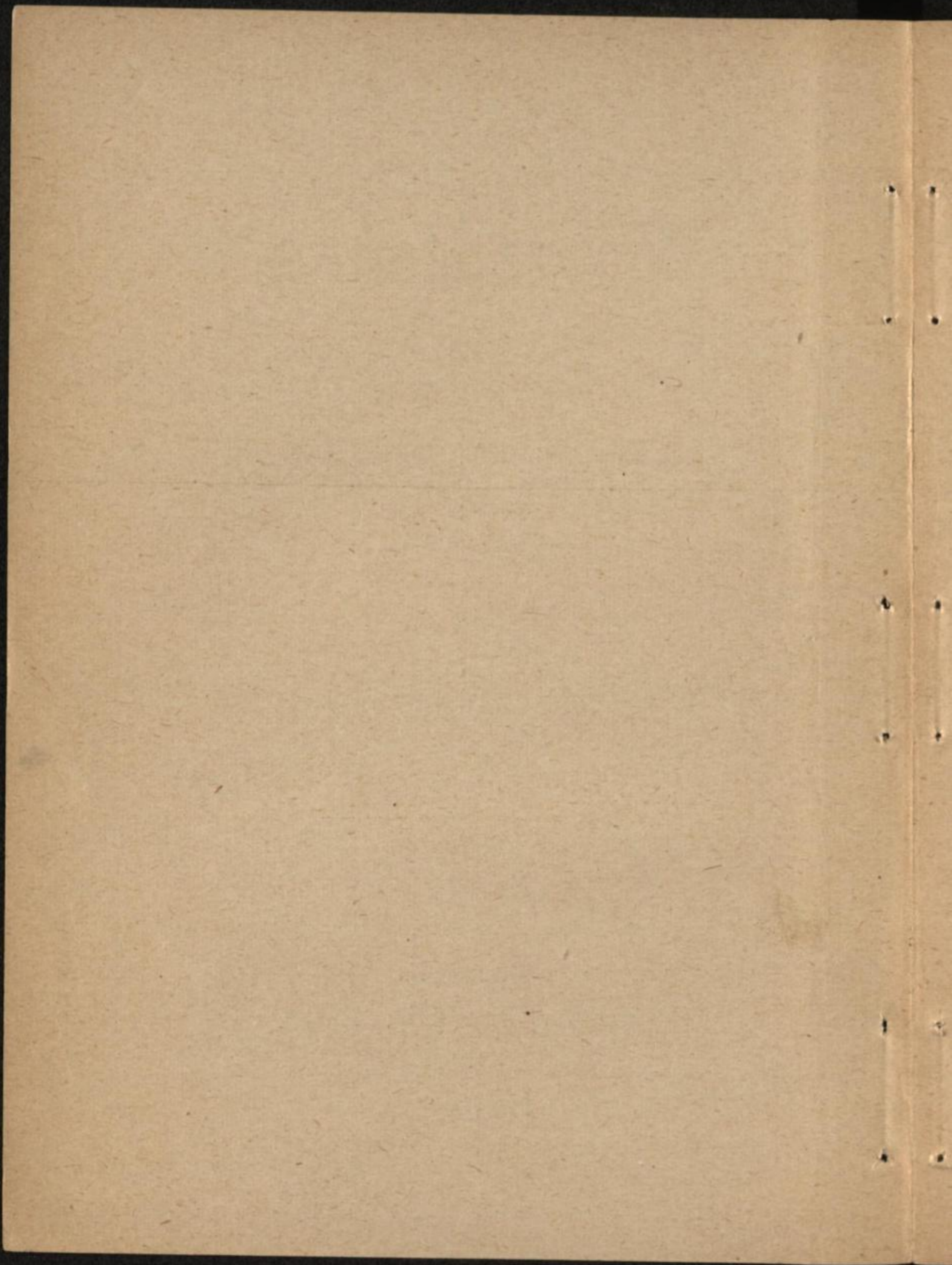
Budyšin.

Z nakładom redakcije „Lužicy“.

1895.

48° - 665

Njebohej knjeni

Loscy rodženej z **Rekycěžkow,**

mandželskej knjeza **dra. E. Muki,**

lubowańcy a spěchowańcy našeho droheho

Serbowstwa,

k česćacemu wopomnjeću

poswjeca

basnik.

I.

W zymje wječor njedźelu
Sedzachmy při pjecaku;
Stary husleř z Pólskeje
Wonajko nam baješe. —

W pólskim kraju hordži so
Hród na kholmje wysoko!
Z wjercha khorhoj zmahuje;
W spódkach rěka nimo dže.

Knježeše tu miły pan,
Za poddanow pěkny nan,
Pani wjele miłotnu
Měješe za mandželku.

Synka lutkoh' kublaštaj,
Swojich sonow zbóžny raj;
Paničku 'šće žadajo
Žedžeštaj za dzowčom so.

Nóc bě jónu njehwězdna,
Ćma bě zemju wobjała. —
Stražnik w hrodze stražujo
Pytny ćiche wrěšćenko.

Za posleńcu na smjećach
 Džěčko namka w pjeluškach,
 W syćiznowym korbiku
 Smychotate žalobu.

Wón to kuřko na ranje
 Z mjelčom knježim njeseše:
 „Hlejće, žatko namakach
 Pócmje ležo na smjećach.

A tu wěcku podźiwnu
 Zjewił njejsym nikomu.
 Rozkažće mi z miłotka,
 Što so nětko činić ma.“

Pan a pani zdźiwanaj
 Přeslapnjenaj hladaštaj.
 „„Bóh je próstwy wusłyšał,
 Dar to namaj z njebja dał.““

A tak z poľnej lubosću
 Wzaštaj dźiwnu wobradku.
 „„Lube džěčko namkula
 Budź kaž naju džowčička!““

„„A ty swěrnny stražniko,
 Kak je přišlo, zamjelč to.
 Žana duška njetrjeba
 Wjedźec tajnoh' podawka!““ —

Z wotkal sem to žatko bě,
 Moji lubi, Bóh 'nož wě.
 Hódało je wjele so,
 Tukało so wšelako.

Běly lisćik namkachu
 Položeny pod hłojčku,
 A to ćésne pismičko
 Prošeše wo smilenjo.

„Přijimće mje Božedla,
 To Wam spomha do njebja.
 Dajće křćíc mje njekřćenu
 Ze swjateju kupjałku.“

Wukřćena bu nazajtra
 Z čestnym mjenom Marija.
 Lubuško to namkane
 Za knježe bě přijate.

Juřk, tón panušć małuški,
 Wo namkanju njezhoni,
 Cuzobničku namkanu
 Lubo mě za sotřičku.

II.

Juřk bu Jurij jaderny,
 Bróni, koni swědomy,

Šlachćic jako kralowski,
Šwarny panuš na woći.

Marka zrosće nadobna,
Něžna róža, lilija;
Wóčka wšitkim swěćachu
Na tu krasnu paničku.

Młodži panjo złoćani
Buchu wo nju žedziwi;
Samo syn haj kralowy
Wza ju sej do wutroby.

Pak w najrjeńšim zakćewje
Wona, swjećo zerafske,
Wosta we wšej rjanosći
Z pokornymi myslemi.

Z pěknej džaknej wutrobu
Česćowaše staršeju,
Z horjenjom so modleše
K Wjeřšnom' jimaj za zbože. —

Polacy na póhanow
Sedlachu sej do prječkow,
Bjedra sebi pasachu
Z mječom wótrym na wójnu.

Rjada khroblych jězdnikow,
 Blyskotatych šlachćicow,
 Lěsnu dróhu přihanja,
 Jurja přijeć do ćaha.

Jurij swojich košeše:
 Luby nano, božemje!
 Božmje, maći najlubša!
 Božmje, Marka sotřička!

Khorhoj wójnska čerwjena
 Do wětra so rozmaha,
 We njej worjoł slěborny
 Hordžeše so lećacy.

Na wěži tam wysoko
 Stejachu tři hladarjo:
 Pan a pani maćeřka,
 Z nimaj rjanka Marija.

Ruki „božmje“ kiwachu —
 Konje džěchu w piskanju;
 Marka sylzy zetrě sej,
 Krjepki rosy želniwej.

Ručcy bělej styknywši
 Zdychowaše z dušinki:
 „Miły Božo, přewodź joh’!
 Spožč, zo čily wróci so!

III.

W dalinje ěi wójnarjo
 Zlěhachu do lěhwa so,
 Zwotpasawši skót a brón —
 Na wotpočink muž a kón.

Džesać wołow kormjenych —
 Džesać sudow winowych —
 Mjasko, winko słušatej
 W wójnskich ćahach Polakej.

Stary dudak do lěhwa
 Z dudkami so přimaka,
 Hłowy kaž sněh šědžiwej',
 Bělom' hołbjej podobnej.

„Přezpolow wam zejhrać chcu,
 Wójnskich pěsni zanjesu,
 Wojeńskim wam wićazam
 W dušach khrobło zapalam.“

„Khrobło nam so pali 'žo,
 Mječe hraja skakajo.
 Pěsni tudy vzdaj so ty —
 Spěwać sami móžemy.

Tola witaj, džěduško,
 Znaty mudry wěšćerjo!

Powěz čas nam přichodny,
Što su naše wosudy!“

Prawicy mu tykachu:
„Praj nam z dłónje wěšćeńku!“
A tón hódak přemudry
Wěšćeše jim wšelke dny.

Jenym naběrk wozjewi,
Nadobizny, drožinki —
Druhim hórke dyrdomdej,
Rany, ból a smjertnu krej.

A tež Jurij přistupi:
„Złotoh' zboža nawěšć mi!“ —
Wobhladaš ruku jom'
Poča starik z mikotom:

„Šwarny panko, rychły dži!
Zbože so ći zeleni.
Ćiły w bitwach pobudžeš,
Wulkich kubłow dobudžeš.

Domoj přińdžeš k lětu zas;
Za pječ lětkow změješ kwas.
Wysoko ći mysle du —
Džowku zechceš kralowsku.

Stanje so pak podziwnje:
 Za tebe ta njebudze.
 Namakana syrota
 Budze tebi mandzelska.“

Jurij smějo wotmolwi:
 „Njebolako nikajki,
 Kralička najzłociša
 Za mnje byc ma njewjesta!“ —

Na ryzaka spēšneho
 Hordula wón sydze so.
 Truby, kótlý, trubicy
 Nanučachu do wójny.

IV.

Lěta poł so pominu.
 Hdze ci rychli panjo su?
 Zhubichu so w cuzobje
 Kaž do rěki kamjenje?

Doma pani maćeřka
 Prosy všednje za syna;
 A tež Marka modli so
 Džeńk a nócku za njeho.

Dys-a-dysna powěstka
 Z jězdnym póstom přileća:

„Z nowa zbichmy winnikow,
Zazłobjenych póhanow!“ — —

Lěto bě so minuło:
Powěsć přihna wyskajo:
„Sławni panjo ćahnu dom
Z wulkim wójskim dobytkom!“

Zwjeseleny stary pan
Zkaza črjódže roboćan:
„Zdebić wrota z wěncami,
Młodom' knjezej k radosći!“

„Straža, stuć so na wěžu,
Sobu wzawši trubicu;
Truń a wołaj, pytnješ-li
Z dala přičah jěchaći!“

A tón pytny nazajtra
Škrjebjet róžkow z daloka,
Z cylej mocu zatrubi:
„Woni ćahnu nadobni!

Sem so měrja po lěsu
Konje jako z wětrom du!
Knjez naš młody přeni je,
Strowjo z mječom zejhravje!“

Kajka zbóžna witawa!
 Kelko sylzow wjesela!
 Wobjimanje, košenje
 Staršeju a Marije!

Za witańskim wobjedom
 Jurij hlada z džiwanjom:
 Wo tym lětku Marčička
 Je 'šće rjeńšo zakćěla.

Haj přez knježny wjerchowske
 Rjanolinka něžna kće,
 Zda so jemu zjewinka
 Z rjeńšich rajow přińdžena.

Hańbićiwko hladajo
 Klonja před nim wobličko,
 Hinak dyžli na bratra
 Sotřička by hladała.

Mu tež bywa spodziwno:
 W wutrobje 'mu hiba so,
 Hinak hač na sotřičku
 Hewak bratrej mysle du.

V.

Z hladka bě hač dotal šło
 Wobradžency žiwjeńčko;

Lětka běchu pjerchle ji
 Jako sónčki w radosći.

Ale zbože njetraje,
 Khiba horka njobjeske;
 Pěknym jakož njepěknym
 Hwěžki dusy kur a dym.

Haj, tych dušnych zawala
 Druhdy ćma najčorniša —
 Tak tež dušnej Mariji
 Jasny dzeń so začorni.

Njenahdžicy přihna so
 Z hroznym časom stróženjo,
 Hdžež ji kwětnu zahrodku
 Džiwje swinje rozrychu.

Připowědam do přédka:
 Marka budže tyšena,
 Trapjena b'dže bjez winy,
 Storkana do škerjedy.

Te nětk běle porsćiki
 Budža z džěłom krwawići;
 Za to lóžko moškowe
 Budže borło pačosne.

Za radosće, česćenja
 Hruba křiwda, haniba;
 Wóćcy, nětko slónčkojtej,
 B'dzetej w sylzach dešćowej.

Wćipni so to prašeće;
 „Kajkoh' kónca doběhnje?“
 Stojće, njedočakliwi —
 Bóh wšak swojich njepušći.

Wón drje wodźi často jich
 Po pućach najzrudnišich;
 Džerža-li pak jeho so,
 Njewadźi jim hubjenstwo.

Tak to z njej so změje tu:
 Radosć přińdže po horju.
 Zańdže-li čas wichora,
 Zaktu róže z nowotka.

VI.

Prjedy sym wam powědał:
 Nichtó z ludźi njeje znał,
 Zo je knježna Maruška
 Wobradženka namkana.

Staršej běštaj wobzamkłoj:
 W twojim času zjewimój,

Kak to z młodymaj so ma,
Njejstej bratr a sotřička.

Wotstorkowany bu čas,
Předlijeny zas a zas;
Z dušu wjele želniwaj
Wozjewić so boještaj.

Jurij bě wšak dobrotny,
Tak tež z horda nahliwy,
Zmysleny po kralowsku,
Wulcy jara za česću.

Kak móhl z hněwom njemdrować,
Do zakhadženja so dać,
Přeco hołu namkanku
Su jom' dali za sotru!

Kajka hara z hańbu to
W hrodach koło wokoło!
Kajke řeče po kraju
Kubiska to roznjesu!

Kak by Marka plakała
Do sylzow wša nurjena!
Wbohej struchłej tujawcy
Nóż móhl rozpróc nutriny!

A što počec dyrbjała?
 So drje dač do klóštera?
 Pobožna wšak z wutrobu
 Bě na službu njobjesku.

Khudym we wsy pod hrodom
 Bě kaž z miłym jandželkom;
 Khorych křewić khodžeše,
 Džeci wučić paćerje. —

Lěpje z časom dopjelnić,
 Dyžli ze skutkom so dlic.
 Zo-li wotstorkujeće,
 Djas traš jejow nalehnje! —

Zemřě pan a do rowa
 Tajnu wědu sobu wza.
 Tak nětk pani jenitko
 Znaješe to potajnstwo.

VII.

Naspomnili hižo smy:
 Jurij bě wšón Mariny,
 Runje kaž bě Marija
 Z cyłej dušu Jurjowa.

A hdžežkuli w horjenju
 Pańki na njoh' mikachu,

Bě wón, kaž by njewidzał,
Přemoh ludu zymny stał.

Z Krakowa a Waršawy
Často za nju přinjese
Swětłych złotych rječazow
A wšěch drohich debjeńkow.

Wona, šeptachu-li ji
Panjo hdže wo lubosći,
Wušcy wumě zawrěnej
Jenož na njoh' myslo sej.

Wušiwaše za njoho
Twjelcy, paski najrjeńšo,
Po kralowsku pyšeńki
Ze židu a z parlemi. —

Hlejtaj, lubšaj zwěrować
Bratr sej njesmě sotru dać,
Dyrbitaj sej wotrjeknyć,
Abo što to chcyło być?

Ze sobu wón wojuje,
Přewinyć so njemóže;
Wona lube čuwanja
Hańbićiwka potula.

Potajne lubosće
 Změja nahle skónčenje —
 Njebjo hižo khmuri so
 Warjo njemdre njewjedro. —

Přijěl pan je nadobny,
 Čestny młodženc bohaty,
 Prosyć pani maćeřku
 Wo džowčo za njewjestu.

Skića šwarny nawožen
 Pjeršćeń, prošo wo pjeršćeń; —
 Z hrozu pani stawy du,
 Mysle hrózbne lětaju.

Ničo nětko njepomha:
 Kónc je wšoho tajenja;
 Wona styskna wuwježe,
 Kak to z wobradžeńku je.

Je hdy z njebja módreho
 Stróžilo was njewjedro?
 Krakotajcy wyše was
 Wuražujo pras a pras?

Tak tón wuzjaw zatorha
 Jurja, Marku, ženicha; —

Najprjed' wšo kaž třělene,
Něme na so hladate.

Potom přewrót žalostny,
Złoby, rozhněw surowy,
Poroki a swarjenje,
Plač a wrěšć a žalosće.

Wón kaž zbywši rozuma
Herakaty zakhadža,
Jako by zli duchojo
Čorni wobdawali 'ho.

Lubosć je so začknyła,
Do hidow wša zwróćena.
„Běda! Hołu namkanku
Su mi dali za sotru!“

Mańcy polny stróženja
Mozhowc w kosćach třepjeta;
Z njobja swojoh' padnywši
Wboha smjertnje žalosći.

Słowow žanych nimamy,
Wusłowić te žaloby.
Pašćmy tuž to jewišćo,
Wukónc Bohu poručo.

VIII.

Zlóstne pasmo šćuwaárske
 Ze wšěch stron so přiwlěče;
 Zaničeárske jazyska
 Rozkorjachu Jurija.

Djaboľ do nich naduľ bě
 Na tu pěknu helske lžě. —
 Hrozno hladać na djasa,
 Kak wón zľoby rozpyrja.

Njemdre roty wrěskachu:
 „Z hrodu won z tej prošeřku!
 Djas wě, kajka činkařka
 Je ju pócmje lahnyła“

„Nihdy hinak: z činkami
 Sće tu byli slepjeni —
 Zo jej wšón swět dobry bě,
 Běše kuzľo, to so wě.“

„Do měcha z tej khodojtu!
 Potom z njej na hlubinu!
 Do rěki ju wjerhnce tuž,
 Zo ju hrabnje wódný muž!“

Tak a hórje sudžena
 Bě ta čista dušinka; —

Jurij šć'wany jědojće
Zhněwa so kaž nihdy 'šće.

Hněw je wrótny radzićel
K złobočinkam, bohužel,
Zakhadža na njewinu,
Křiwdu činjo surowu.

Tak tón slepje znjemdrjeny
Z duše miłych čućow zby,
Z rěznym hłosom přikaz da:
„Wotsal z nej do wukraja!
Nic pak hić jej za dušu,
Racwawje nic tepić ju!
Žołma njech ju wotnjesy
Do delankej daliny!

Cuzy brjóh njech dospěwši
Přebytk namka někajki;
Jeno zo wjac njeduch zły
Njemóže k nam nanihdy!“ — —

Rady tak so w swěće ma:
Zastojnik je přez knjeza.
Je-li pan poľ surownik,
Cyły zlobc je služobnik.

Knježi rybak wopiły
Po Marku bu póslany,

Storčiwši ju do čołma
Prawidło 'mu zwottorha.

„Namkanisko činkaárske,
Rěka njech će póžerje!
Abo zajědź do morja,
Hdžež su žrawe rybiska!“

Pan so čerći na tebje,
Zasudził će k smjerći je,
Lědy změrować so dał,
Zo ći mječ njej' hłowu zćał!“

Z dolhej žerdźu zestorka
Čołm na rěku do srjedža. —
Khwatne žołmy njesychu
Rozplakanu ćěrpjeŕku.

Spody ćmowa hlubina;
Horka mróčne njebjesa.
Čorne ptaki lětachu
Wokoł' njeje přez wodu.

Žane wjesło w čołmje njej',
Naprawić so k přibrjohej.
Hač-tež-to hač do morja
Čołm so z wbohej skoleba?

Wona k njebju hladajcy
K Bohu njezby dowěry.

„Zo mnu čín, kaž, Božo, chceš!
Wopušćić mje njebudžeš!“

IX.

Tójhdže dale deleka
Rěka wjerći koleša;
Młyn tam steji samotny
Społu w rěcy při brjozy.

W nocy mlyńka nastróža
Sylny stork do česaka,
Kaž by škruta z njemdrjenjom
Powalić mu chcyła dom.

Zapaliwši pyrnicu
Wuskoči wón k hladanju. —
Čołm so jemu pokaza,
We nim žónska přestrěna.

Zběhnuwši ju na rucy
Z khwatkom do jstwy donjesy,
Hnydom žonu zawoła:
„Maći, stań wšak do skoka!“

Ruče, ruče zatepić!
Horcoh' zela nawarić!“ —
Z kožuchami wodžěchu
Na poł morwu přemrětu.

A hdyž ranje zeskhadža,
 Bě zas' mocow nabyła.
 Zebra so nět prašenje,
 Z wotkal to a čeja je.

„„Sym wšak wboha syrota,
 Do njezboža storčena;
 W swěće nimam nikoho,
 Štóž by za mnu prašal so.

Njepowěm pak nikomu,
 Hdže mje wustorkali su.
 Ničo njejsym skućila,
 To je Bóh mi za swědka.““

„Što pak tola nětko chceš?
 Po prošen' hić njemóžeš,
 A ći kiprej rucy stej
 Do džěła wšej kničomnej.“

Na to wona: „„Prošu was,
 Pospytajće małki čas!
 Rucy přimać budžetej,
 Byrnje šła mi z nohców krej.““

Naprošeni młyńkecy
 Přijachu ju do služby. —

Prjedy pańka židźana
Je nět khuda služanka.

Tórny skót ma w keřkach pasć,
Wodnjo běhać, w nocy přasć,
Rolu kopać bjez dycha,
Z porstow krwawjo z woprědka.

A hdyž rězny wichor drje,
Na pastwišću zymu mrje,
Sej, hdžež kruwa poleža,
Bosy tupcy wohrěwa. —

Hdže ći panjo nětko su,
Kiž so za njej lizachu?
Hdže tón syn je kralowski,
Kiž je rjeńko šepťał ji?

X.

Pana Jurja widźimy
Wospjet ćahnyć po drózy;
Z nadrěnej wón wutrobu
Wopušćil je domiznu.

Z dudławymi mozhami
Kraj chce docpěć daloki,

Kraj, hdžež złote na jutru
Rańše zerja skhadžeju.

Kostranc-módre njebjesa
Zradne dele hladaja;
Slónčka miłe wobličo
Zemju złoći najrjeńšo.

Łuki steja kwětkate
Pčołki noša wjesole;
Wowčerjo sej piskaja,
Zejhrawaju stadleška.

Ale jemu je to wšo
Runje jako njebyło.
Z pokhmurjenym wobličom
Wopušća wón kraj a dom.

Poroki a rozkaća
Jomu z wočow hladaja.
Měra pytać za dušu
Je wón putnik na puću.

Ćerni-proste swědomje
Sudži jeho surowje:
„Běda! Što to skućil sy
Na tej wbohej bjez winy!

Zo wšak namakana je,
 Za to sebi njemóže.
 Bóh je džiwnje činił to,
 Zo je tak z njej měło so.“

Wustorčił sy wbohušku
 Z přenahlenej njemdrosću.
 Bóh wě, kajke njezbože
 Zajało ju w prečkach je!

Z hrěchom sy ju zastorčił,
 Pěknu dušku rozranił —
 Za to će tón ćežki hrěch
 Šerić budže w nocach wšěch.“

Dale wótrych porokow
 Čerpi bólnych rozkaćow.
 Džeń a hórje wutroba
 Swari jeho njeměrna;

Staja spochi před woči
 Pěknu Marku w rjanosći,
 Rěči 'mu džeń wote dnja:
 „Wona je najkrasniša!

Złotu ženja pjenjezy,
 Khudu ženja dušnoty —

Wšako njej' ěi ze sotru,
Měc ju směł za mandželsku.

Była je džě Esterka
Tež 'nož khuda syrota,
A kral Ahasver je ju
Wolił sej za kralowu.“

Tak stej byłoj bjez měra
Swědomje a wutroba. —
Znutřkowne te bolosće
Čwiluja hač najhórje.

Tuž je hinył hladajo,
Mutny, ničo njerěčo.
Podarmo wšě knjejske hry,
Honitwy a hosćiny.

Pyšne hońtwy najebać!
Spokoja te njem'ža dać,
Byrnjež rjeńšo panuški
Sobu hrałe halali.

Najebać te hosćiny,
Hdžež ěi šwarni młodžency
Paničkam z jich stupničkow
Připiwaju strow na strow.

Do rejoy so woblej wšěch
 Hdžež so žórli žort a směch,
 A hdžež knježnam w lubosći
 Zernička so zyboli.

Lubi towařsojo su
 Wo njoh' měli zrudobu,
 Myslo sebi sem a tam,
 Što by wjedło k pomocam.

Braščili su rjeńko 'mu
 Samo džowku kralowsku;
 Ta tež byla najradšo
 Wudała so na njeho.

Ale jeno Marija
 Je jom' hwěžka wostała. —
 Woprawdźite lubosće
 Maju wěčne korjenje.

Wšo a wšo su přeceljo
 Spytowali podarmo;
 Najlěpše jich radženja
 Njejsu měle wuspěcha.

Wóćec jeho spowědny,
 Wo njeho so bojicy,

Wšě je srědki rozpomnjał,
Poslez takle radu dał:

„Ćehń do kraja swjateho;
W Jórdanje tam kupaj so;
Napowaj so z Kidrona;
Modli so na Golgata!“

Zrudnik poručil tuž je
Wujej knjejstwo na hrodže.
„Njedyrbjał-li wrócić so,
Wotkazam za cyrkej wšo.“

Při rowomaj staršeju
Dołho klečał z modlitwu,
Rozžohnował z přecelstwom
So, a spušcił wótcny dom.

Po tajkim joh' widźimy,
Kak so měri do cuzby. —
Duž ćehń, duša mrokojta,
Z Boha wróc so jasniša!

XI.

W krutej službje wobradka
Wosta Bohu podwolna,
A we mysli pokornej
Wšelko přeběraše sej.

„Mjelčo wisach na Jurju,
Njeh tež z čistej mysličku —
Njebě snadź to błudny hrěch,
Zo 'mu přikhilena běch?“

„Wón mje hołu khudžinku
Njemohl měc za njewjestu.
Žebračka sym rodžena,
Khudej mi so wostać ma.“

„Zo mje wuhna z njemdrosću,
Zwólna z tom so spokoju;
Zo pak dać chcył morić mje,
Wutrobu mi z ćernjom drje.“

„Ty pak, Božo, wodaj 'mu,
Štož je činil w znahlenju!
Njeh hač najlěpje so ma
Nětko a čas žiwjenja!“

„Bych joh' jeno z pomjatka
Skerje lěpje wotbyła —
Přeco hišće myslički
Za nim khodža w lubosći.“

* * *

Młyn we swojej samoće
Za wukhow so hodžeše;

Kiž tam žani mjelichu,
Njewukachu za njeju.

Młyńkec ludžo njewćipni
Wostajichu měra ji,
Njeprašejo ženje so,
Što je z njej so cofało.

Běchu radži spokojom
Z jejnym lubym wašničkom,
A zo džěła radzachu
Wšitke so ji pod ruku.

Na puć ke mši, k spowědži
Kóždy króc so zababi,
Zo 'nož wóčcy struchliwej
Z płachćicy so swěćeštej.

Khodžeše rad samotna
Do cyrkwje a z kemšenja;
Nichtó do toh' njepřindže,
Što je była, z wotkal je.

Zminyc so pak móžno njej'
W swěće žónskej čušliwej:
Stara slědna cyganka
Jeje tajwo wuhóda.

Cyganki su lesćiwe,
 Za pjenjezom slipate;
 Z toho tuta dundawa
 Khachotaše přewjedna.

Runu čaru z khelpanjom
 Da so k brodu Jurjowom',
 Wbohu knježim přeradzić,
 Wulkich pjenjez nahonić.

„Hej, ta Marja činkařka
 Njej so tehdy tepila!
 Złotkow sem! a přeradžu
 Kuzłarniču k tepjenju!“

Połnu móšeń dostawši
 Šćěrica so wotsali. —
 Potom w hrodže lijachu
 Tajnu radu racwawu.

Wony rybak wopiły
 Bu tam k młynej pósłany:
 „Tep tu kóčku prašiwu;
 Złotu damy za to mzdu!“

Za dny wón so wróci dom
 Z wodukawym wobličom:

„Kaž bě waše přikazmo,
Z njeju kormja ryby so!“

Pohrozy tón lestny knjez:
„Nikom' wo tym njepowjez!“
Při sebi sej zasadžo,
Jurij njesměł zhonić to.

K tomu bladnoh' rybaka
Zwjedže na puć ze swěta:
Z palencom joh' wopoji,
Pjapoh' wjerhny do rěki.

XII.

Domoj z kraja swjateho
Putnik mutny wróća so;
Na duši jom' lóže njej
Po wšej prócy wumětej.

Z lódžu morjo přepluwa,
Po kraju so dale ma;
Kedźbu ničoh' njemějo
Překi hanja přeze wšoh'.

Přesahał je rěčny bród;
Před nim zakrasni so hród,
Z běleho je marmela,
Bělši ryzy slěbora.

Z bokow kćěja zahrody,
 Z tych dže wětrašk mjedowy;
 Róže, mak a naliki:
 Wšo so pyšnje zyboli.

Trawniki so zelenja,
 Hatki steja wosrjedža;
 Z pisanymi rybami
 W jězorkach so hiboli.

Módre ptački, čerwjene,
 Lubozynki spěwate,
 Wožiwjeja kerjaški
 Ze słódkimi pěsnjemi.

Na wutwarku hrodowym,
 Ze zlotom so swěcatym,
 Steji krasna panuška,
 Krasolinka blyščata.

Salomon je džesać stow
 Žónkow měł a lubuškow;
 Najrjeńša z nich njebyła
 Z rjanosću jich runjeća.

Włosy: pruhi ze slónčka;
 Huba: kwětka purpurska;

Licy: róži zarónskej;
Woči: hwěžcy blyšcatej.

Njewěr pak tej khodojće:
Hólcow-jimańka to je,
Hdyž je so jich naměla,
K smjerći blědych wotstronja

Jurjej kiwa z porsćikom:
„Njezanjehaj hóstny dom;
Teje křiwdy njesćin mi,
Zacpěc moje skićenki!“

Powotpočni, wokřew so
Z mojoh' blida hóstliwoh';
Wulcy džakować so chcu
Za tu česć mi sćinjenu!“

Nawabić so rady da,
Stupi z mučnoh' jěchača,
W hrodže lubje witany
Pokłonja so zemjanscy.

Potom w wani slěbornej
Pótne stawy kupa sej,
Na to jeho za ruku
Krasna wjedže k wobjedu.

Sylnych winkow porjedža,
 Směwkajo mu připiwa,
 Słowčka hroni kćějate,
 Luborjane mjedowe.

Tajnje je jom' do wina
 Lubočinkow linyła,
 Chce ze syću złoteju
 Wobjeć jeho wutrobu.

Po hosćinje dowjedže
 Do jstwicy joh' złoteje,
 Harfu wozmje slěbornu,
 Spěwa pěseń žadliwu.

Z jeje wočow płomješka
 Mozhy 'šće mu zažehla —
 Młodženc budže skaženy,
 Njepřińdu-li pomocy.

Mańka, swjećo jandželske
 Stupi jemu do mysle.
 'Mu je, jako wonjał by
 Jeje wodych pócćiwy.

Zda so mu jej wutroba
 Bohumiła cyrkwička,

W kotrejž zbóžnej modleńni
Klěča běle jandželki.

Jeje hladko wutrobne
Swěći na njoh' hnujate,
Jako by jom' prajiło:
„Potifarcy wuwiń so!“

Horcyšo te spěwy du,
Wótrišo te truny ržu,
Zawjedliwa wabjeřka
Wyšše kuzła napina.

Na njeho tak hrozno dže
Z duše teje žahleje,
Prostnje jemu wutroba —
Z kuzła wón so wułamama.

Nahle na to z hrodu je,
Z khwatkom kaza na dworje:
„W skoku sedłaj, pacholo!
W skoku z dwora kuzławoh!“

XIII.

Rybak bě to knjezej lhał,
Zo je Marju rybam dał.
Njenadźicy běše ta
Złóstnym rukam wujěła.

W njedalokim hrodźiku
 Štyri knježny bydlachu,
 Jena přemo druheje
 W krasny-połnym zakćewje.

Rjec to hakle njedyrbjał,
 To by tak 'žo kóždy znał:
 Pólske młode panuški
 Najrjeńše su bje-wšěmi.

To pak rady přistaju:
 Milke běchu z wutrobu.“ —
 Druhdy při wšej rjanosći
 Dobra duška njebydli.

Na konikach wóndano
 Dalše strony kołsajo
 Běchu Marju widźale,
 Žatko zymu mrějate.

K wutrobam bě to jim šło,
 Želne duški přehnujo;
 Běchu tuž ze smilenjom
 Wbohu wzałe sobu dom.

Tu jim poslužanka bě,
 Milosć jich jej ducha zhrě;

Pilnej přemo mrowički
Radzachu so dźěla ji.

Hdyž so knježny prašachu
Wo jej' dotal žiwjenju,
Džeše: „Milko dowolće,
Zo to mjelčo wostanje!“

„Škraholecy wšak na mnje su,
Na mnje struchłu tujawku;
Bjez winy sym na tom dže,
To mój jandžel pěstón wě.“

Sebi tak bě zmysliła:
Powěm-li: Sym nam'kana,
To drje, dóńž je Bóh tak chcył,
Woplusk njeby za mnje był.

Ale to, štož na kóncu
Zo mnu zakhadźeli su,
Bych-li to wšo skoržila,
Było Jurjej haniba.

Knježny wušiwachu dar,
Drohu płachtu za wołtař,
Do njej hwěžki, róžički
Ze zlotymi nitkami.

Do srjedza přińc měješe
 Swjećo Božej' maćerje,
 Z drohej židu wušity,
 Jako krasnje barbjene.

A to Marka zwukonja,
 Wušiwarka wustojna,
 Wot Jurjowej' maćerje
 Nawukła bě wušice.

Podobizna krasna bu
 Přez tu ručku wuwjednu,
 Kaž by tajna sonina
 Jehličku ji wodžila.

Jako žiwe hladaše
 Swjećo poľne miłosće,
 Rjeńše dyžli móhl sej dać
 Romski knježeř molować.

Jónu Marka při woknje
 Sedžo rubčki šiješe;
 Wrótnik jasnje zapiska:
 „K wrotam ćehnje bjesada!“

Jeje wóčko wuhladnu
 Syłu panow na konju,

Zezna toho přenjeho:
Zemjan Jurij běše to.

Z wobličom bě njejasny,
Blědy, mutnje hladaty,
Kaž by rjekł, zo ćěrpjenje
Z wočow hlada někajke.

Ji to mysle zaržachu:
„Božo mój, što započnu?!
By-li tu mje wobladał,
Njeby za dušu mi stał?“

Wostatk jow mi dlěje njej!
Do nuzy won, do nowej!
Mjelčo wšěch so wuwinu:
Jandželjo mje powjedu.“

XIV.

Radosćiwa witańca;
Potom pyšna hosćina,
Słódne winka na blidže,
Tykancy a pjećenje.

Žórlachu so zabawki
Z přistojnymi žortkami,

Puzorne jim hronješka
Spěsnje džěchu do koła.

Jeno Jurij hladaše
Němy na to wjesele.
Wróciwši so z cuzoby
Njerodžeše wo žorty.

Z připitkami mjelčerja
Nawabjachu do słowa:
„Lubši, to nam powědaj,
Kajki je tón swjaty kraj!“

Powědaše wo kraju,
Hdžež te swjate městna su:
Nazaret a Betlehem,
Swjaty row, Jeruzalem.

Potom džěchu prašenja:
„Kajkoh' namě wuspěcha?
Kak so maš tam pobywši?
Njeje nětko lěpje ći?“

Zrudna bě ta wotmolwa,
Z blukim hłosom hronjena:
„Škrički njej mi pomhało;
Bohužel wšo podarmo!“

Žel to bě tym panuškam,
 Žel tež dobrym towařšam;
 Tuž na druhu zabawu
 Rěče pěknje wjertnychu.

Knježnička ta najstarša
 Wonu płachtu pokaza:
 „Prajće, panjo nadobni,
 Sće hdy tajkoh' widźeli?“

Jako měło žiwjenje
 Swječo na nich hladaše,
 Z wóčkow džěše swjatozna
 Pokora a miłota.

Panjo w wulkim džiwanju
 Přeslapjeni stejachu,
 Tak zo žadyn najprjedy
 Ani słowčka njezukny.

Potom khwalba zběhny so
 Jako ze rta jenoho:
 „Přeze wšitke woprawdže
 Překrasne to znamjo je!

Sławny stwórnik Rafael,
 Podobjeř a strojićel,

By to lědy wukonjał,
Byrnjež kral poł kraja dał.“

Jurij kaž poł stróženy
Wupinaše zerničcy,
Potom ćežko zdychnywši
K słowam hubje wotewri:

„Tajki čink 'nož zamóhła
Moja njeboh' maćeřka,
A 'nož jena žónska 'šće,
Ale ta je Bóh wě hdže.“

Wothronichu knježny 'mu:
„Ta džě z nami bydli tu;
Šwalčka naša wustojna
Je to swječo wušila.“

„Spodźiwua to žónska je;
Wšo jej radne z rukow dže.
Z wotkal je to dźiwnuško,
Před nami z tym taji so.

„Je kaž wowcka struchliwa,
Bywa rada samotna,
Kće kaž na-běl róže ktu,
Wutrobu ma kemšacu.“

A tuž Jurij: , Póscelće!
 Njeh so do nas přiwjedže!
 Rady z njej bych porěčał,
 Wulkeje jej khwalby dał.“

Jemu bě tak wonajko,
 Mysle přeliwachu so;
 Wšón bě njedočakliwy,
 Hač so pokazala by.

Služobnicy lětachu
 Po wšim domje pytać ju —
 Nibdže njebu nam'kana,
 Z hrodu bě so zhubiła.

Jenož lisćik ležeše
 W jejnej jstwičcy na blidže.
 Tón tym knježnam podachu,
 A što bě w tym pismičku?

„Mile panje wysoke!
 Čeknjenje mi wodajće!
 Přečo skradžu woteńdu,
 Žanej duši njezjewju.“

„Mytuj Bóh Wam šćedroty,
 Činjene mi cuzbnicy.

Za Was b'du čas žiwjenja
Boha prosyć dżakowna.“

Ćišina mjez nimi bu,
Z mjelkom na so hladachu.
Jurij „božmje“ prajiwši
Na dobo so wotsali:

„Domoj, domoj, koniko,
Runu smutlu spěchuj.
Skerje lěpje po kraju
Wobhonjerjow pósćelu.“

XV.

Mjez tym w skoku ćěkařka
Zanuri so do lěsa,
Z boka puća w husćinje
Přez holu so wiješe.

Hdyž so tyšna kohlica
Do khróstow je fuknyła,
Wukaj za njej, kaž to chceš,
Wuwukać jej' njemóžeš.

Tak bě Mařka wujěła
Hródkim ludžom z wobliča;

Žana čarka njepowě,
Z kotrym kóncom w stronu bě.

Jurij nabra mužow sej,
Slědźić za tej pjerchnjenej:
„Kotryž b'dže tón namakař,
Změje myta złoty dar.“

Z wutrobu sej zasadzi:
Ručež so hdže wujewi,
Ze šěscimi pojedu
Po nju sej mi njewjestu.

Wujě sam na pytanje,
Prěki, po-dlu jězdžeše,
Ze samsnymaj wočomaj
Přehladować wulki kraj.

A ći wobhonjerjo hlej,
Rozdachu so po Pólskej,
Na wsach, městach pytajo
Slědźowachu na přemo.

Pólske hole ćahnu so
Tydzeń hića daloko;
W tajkich koho wuslědźić
Chce so z ćežka poradźić.

Wjeležkuli běhachu
 Njeslapnychu nihdže ju,
 Jako była ze swěta
 Z wichorom so wunjesła.

* - *

Što bě mjez tym z wobradku,
 Wućeknjenej Mariju?
 Bě traš něhdže přebytka
 Mjelčateho nadešla?

Wona z boka najprjedy
 Městka zwostaja a wsy,
 Lěsnych korčmow zminy so,
 Zady nimo spěchujo.

A hdžež běchu w robotach
 Dželaćerjo na polach
 Khwataše so stuliwši,
 Zo jej' njeby pytnyli.

Naslědk mocy sprahnjene
 A wšě stawy padałe
 Stonachu ji: »Zastań wšak,
 Abo smjerc' će wali znak!«

Tuž we cuzbje njeznatej
 Chcyše službu pytać sej.

Luby pomhaj! kajka dha
By so za nju hodźila?

Knježim słužić na hrodach,
Hrozu było ji a strach —
Panje k panjam přińdžeja,
Donoški ju přeradža.

Burja měć ju nochcychu:
„Što džě z tajkej kipricu?
Dži nam blěda dundawa
Po měšćansku drascena!“

Hłódna sedžo na brjóžku
Staroh' žida wuhladnu;
Na lónčku tón njeseše
Wjetkhe draby holčace.

„Što sy próšna putnica
Tola takle strojena?
Nańdu-li će cygani,
Tajke wěcki zedru ći.“

„Było wjele mudrišo,
Z mojim lónčkom mjenjeć so
Zmachi roboćanske su
Přihodniše za cuzbu.“

Mudre so ji zdaše to:
 Suknju, pjezlik, rubješko
 Na te wjetkhe zwuměnja,
 Bu kaž holca robotna.

Něšto kroškow kopora
 Wot žida 'šće přidosta,
 Suchoh' khlěba kupić sej
 Něhdže w korčmje holanskej.

* * *

Wječor zerja purpurske
 Dodychachu božemje;
 Wětrašk z mjehkim křidleškom
 Liwki maha pod njebjom.

Ptački w hněžkach spinkaju;
 Róže spja na kerjašku;
 Křewjo slódka drěmanka
 Cyły swět je wobjała.

Štó pak hišće přez holu
 Čehnje w čěmnym pućiku?
 Žónska slabje stupata,
 Mučna Mařka wbohuška.

Lěsne sćežki daloke
 So přec' tajo hnała je,

Zo ju lojcy njebychu
Hrabnyć móhli čěkaŕku.

Nihdže widžeć žanej' wsy;
Nihdže žanej' hospody;
Nihdže kroma hole wšej',
Nihdže kónc toh' lěsa njej'.

Mocy su hač do kónca;
Stawy dale njemóža;
Tuž pod hołym njebjom tu
Lěs ma być ji z hospodu.

Dowěriwa z modlenjom
K spanju da so pod keŕkom:
„Jandželo mi pěstnje,
Z křidłom swěrnym wodžěj mje!“

Mučna wusnje ćěrpjeŕka
W krywje swjatoh' jandžela.
Rucy ležo styknywši
Z měrom pod kerjaškom spi.

Wjeŕški khójnow zuzola;
Wo snje kurknje tujawka;
Druhe wšo pak drěmajo
Wotpočnje čišinko.

Horka hwěžki njesparne
 Khwala Boha wjesole,
 Z wysoka kaž zynčenje
 Miluško hač na zeń dže.

A z tych zynkow słyši so
 Jako cunje spěwančko:
 „Spi we Božim mjenje, spi!
 Lěsna nóc ći njezwadzi!“

„Luba, spi haj w božemje!
 Swěrnny wótc při tebi je. —
 B'dže-li spytowanjow dosć,
 Wón ći radosćow da rosć.“

Njeh tež traje khwilu 'šće
 Přiměnjene ćěrpjenje —
 Wostań swěru při Bozy,
 Wukhod budže radozny!“

„Wón, kiž z wopřed stworjenja
 Wodzi njebjow stadleška,
 Z miłym woknom na tebje
 Hlada rad a wodzi će.“

„Wšě wón kwětki žohnuje,
 Ptačkam plodzi wjesele,

Ty sy před nim wjacy džě,
Dyžli kwětk a ptački wšě.“

„Horjo, ból a wšitko zło
K dobrom' kóncej bliži so:
Z Boha pomoc přińdže či.
Tuž džě w Božim mjenje spi!“

XVI.

Před pječimi lětami
Běchu konje sedlali
Polscy khrobli šlachcicy
Na pohanow do wójny.

Kak bě Jurij sobu hnał,
Z mječom rychły zejhrawał!
Juskajcy a hawtujo
Bě to tehdy z kraja šlo.

Džens je tež so wopasał,
Mrózaka sej sedlać dał,
Čehnje tež zas na wójnu,
Hdžež so z Turku rubaju.

Ale kelko hinak wšo,
Hač je mělo tehdy so!

Tehdy hołk a spěwanje,
Džensa wotjězd němy dže.

Tehdy z wulkej mnohotu,
Lute slónčko w wobliču —
Na puću džens khmurny sam
K wojowatym towařsam.

Jenelutke pacholo
Do dala z nim dawa so,
Njebjo hlada zmróčene
Na njej' dele želniwe.

Prašeće so: Čohodla
Do bitwow so zaso ma?
Njemóhł doma zawostać,
Dobroh' měra wužiwać?

Ach toh' wbohoh' knjeza džě
W nutrach pali jara zlě,
Wino hórknje 'mu a zwar;
W nocach jemu čěka spar.

Bjez lubeje k mjerzanju
W hrodže pyšne jstwicy su;
Hdžež je wona spěwala,
Šeri 'ho w srjedź běloh' dnja.

Pytaŕši ze žedženjom
 Bjez njeje je přijěl dom;
 Pytarjo tež přibyli
 Zrudni su bjez pytanki.

„Na wójnu chcu turkowsku;
 W bitwach skerje zdrjewjenju,
 Žana rana wot mječa
 Zła njej kaž ta wutrobna.“

„Ćmowe jastwo je mi swět!
 Što bych tu chcył wjacy lět?
 Padnu-li pod mječemi,
 Měra změju po smjerći!“

* * *

W khójnach steji hajnica,
 Khěža nizka samotna.
 Stary hajnik běše tu
 Samylutki z hospodu.

Njeboh žonu khowali
 Běchu dzeń 'mu wčerawši.
 Při woknješku džens bě wón
 Přebył zamysleny wšón.

„Štó mje budže wothladać?
 Dom a dwórčk mi zastarać?
 Bjez žónskeje pomocy
 Wobstař muž je zhubjeny!“

Bližeše so k wječorku,
 Směrki z waha padachu,
 W štomach hišće čorny kós
 Znošowaše pózdny hlós.

Přez lěs wuzka sćežka dže —
 Tu so žónska přiwleče,
 Hłowu k zemi skłoniwši
 K hajnicy so nastaji.

Kajka wjetkha drascička,
 Jako khudej džowcyna!
 W rucy wbohe brěmješko
 Wisa zrudnje hladajo.

Wumučene stawy ju
 Lědy njesu stradanu.
 Kak stej rucy zwjadnjenej!
 Bosy stopje krwawitej!

Před woknješko stupi so,
 Z wutłym hosom zdlychujo:

„Wo kus khlěba prošu će,
W hródzi skhowaj nócku mje!“

Wón pak, wobarajo psej,
Do jstwičku ju skaza sej,
Za blidko ju znućiwiši
Staji khlěba z mjedom ji.

Želny na nju hladajo
Poslěz poča: „Holičo,
Wěš-li dejić, pjec a myć,
Z hospozu mi mohła być.“

Na to wona: „Smilniko,
Bohl'byknjez či mytuj to!
Swěrnú službu lubju či,
Za lubo ze snadnej wzmi.“

„Mocow wuńdžech w tradanju,
Z Boha zas' jich nabudu.
Rucy džělać zechcetej,
Hać mi z porstom pónđe krej.“

Tak bě nětko Marija
Hajnikowa službnica,
Z pilnej ruku džělaše
Dobrom' starcej k spodobje.

Wón ju pódla nawučí
 Warić lěki, mazyčki,
 Zběrać zela, struskalcy,
 Hriby, lěsne jahody.

Hdže bě našla khowanki,
 Nichtó wo tym njezhoni.
 Štó-tež-to ju pytał by
 Zdala ludži w hajnicy?

A ze džěłom strowotnym
 Přińdže k mocam nowotnym;
 Stawy spěšnichu so jej;
 Ličcy róže dostaštej.

Luba Mařka džakowna
 Hladaše toh' starika;
 A wón wšědnje zaruči:
 „Wobradka sy Boža mi!“

Z horcej dušu modleřka
 Prošeše dzeń wote dnja:
 „Wótče, njepricpěwaj hrěch
 Jurijej tych křiwdow wšěch!“

XVII.

Jurij k bratram přijěcha,
 Hdžež bě krwawna rubańca;

Jeho njemdry mječ, tón błysk,
Turkam přihna strach a stysk.

Wójny k wšemu njezbožu
Khoroby tež nalahnu;
Smjertna khorosc hłowjaca
Sylnych mužow podjima.

Tež na Jurja dymawši
Stawy jemu posłabi;
Prawica tón ćežki mječ
Nochcyše wjac' wobdźeržeć.

Turka zylny njepřećel
Ruba jako ječibjel.
Křiwy tesak turkowski
Jurjej zleći mjez woči.

Z lica rany hlubokej'
Čerwjena 'mu skoči krej.
Towařšojo nućachu:
„Bratře, domoj k hojenju!“

Mutny wón jim spřećiwi:
„Štó mje doma wuhoji?
Matki ruka hojeńska
Ze smjerću je zjimana.

Tak tam hojna ruka njej
 Na pomoc mi ranjencej.
 Jena móhła być tam drje —
 Je pak wotsal, Bóh wě hdže.“

Tola bóle słabjaty
 Nahnuć da so poslezy:
 Z hłowu zawjazaneju
 Wróći so na wótčinu.

Swěrne jeho pacholo
 Pušći z nim na dompuć so,
 Słužić ducy panewi,
 Jeli što so naskući.

Lědy někak dospěštaj
 Wumučenaj pólski kraj —
 Mocy zhubjowachu so —
 Domoj bě 'šće daloko.

W lěsnej korčmje z womoru
 Službnik wosta na slanju;
 Lutki sam tuž čowsaše
 Zrudny Jurij k dominje.

Pak tež jeho zmócni so
 Běda hłowu scěmnjejo;

Skoro z kónca lěsa 'mu
Mysle wšě so wjerćachu.

Pod khójcu so přestrěwši
Njewědžeše wo sebi.
Kón, to mučne skoćatko,
Z boka na moch wali so.

Wróny z khójcy hladachu,
Što to muž a skoćo tu;
Srokow šćekot harujo
Rozlěhaše w khójnach so.

Nihdže nchtó k pomocy;
Lěsny puć je samotny.
W nocy dźiwja zwěrina
Na wbohoh' so wěsće da.

Slónčko chcyšě domoj hić,
Spócnny dzeń so nakhilić;
Wóčka hižo kwětaški
Zandželachu z drěmkami.

Z khójnow holca stupi tu
Walčki zelow na lónčku;
Sobu wzawši wulkoh' psa
Bě je w keřkach zběrała.

Do wočow ji hladnywši
 Hnyd ju byšće zeznali:
 Wobradženka Marija
 Bě ta młoda zeleńka.

Spěšnje domoj stupajo
 Zbliži k wonej khójcy so —
 Z dobom pos ji zamórča
 Wučuchawši čłowjeka.

„Změrom, stary hawako!
 Što je so ći zezdało?“
 Hnyd pak ležo wuhlada
 Pod štomom tu cuzbnika.

Maći Boža, što je to?
 Što je so 'mu skućilo?
 Rubješćo ma w wobliču,
 Jako zawjaz na ranu!“

W skok so pušći na nozy;
 Blizko bě k tej hajnicy.
 „Nanko, pomhaj Božedla!
 Bědnicha sym nam'kala!“

Měwši jeho do jstwicy
 Želna duša zanjesy:

„Moje dajmoj ložo 'mu,
Na zemi rad ležeć chcu!“

Mudry hajnik, wustojny
Hłowjaceje khoroby,
Zmołwi: Tón drje najskerje
Za čas dołhi njestanje!“

Wotwjazawši ruče wza
Wobwjaz jemu z wobliča;
Hrozna rana na licu
Pokaza so w jědmjenju.

Póznawši tu Jurija
Mařka z hłosom zakřiča,
Stawy třepotachu jej,
Koleni so kablaštej.

Ale što tón hubjenc je,
Potaji we wutrobje,
Při Bozy sej zasadžo,
Jako jandžel hladać joh'.

„Jeli khorosć nalězna
So tež z njeho na mnje da,
Što je wo žiwjeńčko mi?
Jeno zo wón wočerstwi!“

Hajnik žalby namaza,
 Ranu zmy a zwobala.
 „Do-rta lěk je podarmo;
 Tu je woda lékařstwo.“

Nóc je zemju zawrěla;
 Wjstwicy knježi khmur a éma.
 Mařka sedžo při khorym
 Začuwa tón horcy dym.

Luba Mařka pobožna,
 Bohuluba duřinka,
 Bědnu słužiř robotu —
 Pomhaj Bóh éi z miłosću!

* * *

Dny a nocy ležeše
 Khorich w smjertnej womorje,
 Zandželeny za morwoh'
 Wo sebi nic njewědžo.

Cěsne nocy, tyšne dny!
 Žane dobre pokazy!
 Woči spochi zawrěni!
 Błudne řeče z khwilemi!

Wona želna bladařka
 Njehibny so wot łoža,
 Lědy w nocy změrnijej
 Podřemančko jimny sej.

Z miłej ruku sćerpliwje
 Porjedžeše póslanje,
 Spróskotanej hubje 'mu
 Napowaše z křewiznu.

Hdyž přez hrozne nócnicy
 Hłowa so 'mu zatorhny,
 Z łahodka jom' prawičku
 K měrej złoži pod hłowu.

Studłu zložowaše dlón
 'Mu na rozhorjenu skróń,
 Tak zo mozhy zdziwjene
 Hibachu so měrnije.

Tydženje so minychu —
 Wona njezby nadźiju,
 Samej sebje zabywši
 Wosta w krutej sćerpnosći.

Bože hwěžki widzachu
 Častokróc ju klaknjenu,

Boha za njoh' prosyći
Ze sylzami wulkimi.

Ćicha nócka słyšeše
Wutroblawe modlenje;
Měsačk na nju z woknješkom
Hladaše ze želenjom.

Nam'kachu te modlitwy
Puć do Božej wutroby;
Pušćowaše womora,
Staješe so khoroba.

Mjeńšachu so nócnicy;
Hłowa ćemnych putow zby,
A ta rana na licu
Zamkla bě so k zažiću.

Bědnik druhdy zahroni
Z błudom słowčko wo Marji,
Słabu ruku pozběhny,
Jako za njej łojicy.

Hdys a hdys tež wo snje so
Wusuny 'mu skoržeńko,
Samoh' sebje poswari:
„Wodaj, lubša, wodaj mi!

Wutroba ji lětaše:

„Kajke dźiwne jewjenje!
Za žiwjenjom pyta mi,
A wšak wo mnje žalosci?

„Bludnički te słowa su,
Bludnym swěčkam njewěrju.
B'dže-li zas' 'mu jasnišo,
Stare hidy wróca so!“

Ćesna hajńka naprosy:
„Nětko dale pěstuj ty!
Na božedla prošu će,
Widžeć jemu njedaj mje!“

Hewak čeknyć dyrbjala
Zaso wotsal do swěta.
Zjewić pak je njemóžno,
Přečo před nim tajú so.“

„Zajtra zahe poběhnu,
Nahnuć twoju ćetušku;
Ta njech khwilu w město mje
Wamaj za hospozu je.

„Pola nich so wukhowam,
Dom jim derje zastaram;

Tydžeńk póndze bjeze mnje,
Trjeba njej' ći starosće!

„Mjez tym wón dže worychli
A so dale nastaji.
Minje-li so małki čas,
Rad so k tebi wróću zas.“

Nawjazawši brēmješko
Do kólnički lehny so;
Z rozhibanej wutrobu
Cyłu nócku ujewusnu.

XVIII.

Pócmje sedzi w myslenju
Stary hajnik při ložu;
Wšelke mysle skhadžeja
Jemu wobradženki dla.

Wotkhorjeny ćicho spi
W přibywatej strowosći;
Dziwny so 'mu džije són:
Rjanu Mańku widzi wón.

Krasna je, kaž wusoni
Džěco sebi jandželki;

6*

Njebjo-módrej wóčcy so
Zybolitej na njeho.

Rjanka dđerži z prawičku
Z paradiza liliju,
A ta wonja luboznje,
Kćeničko kaž njebjeske.

Změni so ta lilija
Do złotoho keliška;
Z njeho lěka njebjeskoh'
Jandželk da jom' napić so.

A ta włoha strowotna
Nowych mocow wubudža;
We wšěch žilkach zejhravje
Wojaknjene žiwjenje.

A tom' jasnom' jandželkej
Z dobom křidle machnjetej,
Wotnjesytej zjewjenku
Horje k rajej swětlemu.

Sonjeř spicy zastona —
Hajnik zleći ze spanja,
Ruče swěčku zamiškri,
A tón stonař wocući.

Wuwali wšón zdźiwany
 Wulkej woči po jstwicy;
 Wobě rucy přestrjenej,
 Jako byštej lojilej:

„Hdže tón jandžel zlecał je,
 Kiž mje zbóžnje křewješe,
 Młodej' mocy napłodži,
 Mutnu hłowu wujasni?“

„Je drje k njebju zalecał,
 Wutrobu mi sobu wzał.
 Što mi zechce zemja nět?
 Pusty b'dže mi bjez njoh' swět.“

Na to hajnik: „,,Přećelo,
 To je so ći zedžało;
 Wo jandželu njewěm džě,
 To wšak rjany són ći bě.““

Wočerstwjak da wothrono:
 „Je tu bywał, wěř mi to,
 Hižo tójhdy jeho sym
 Čuwał w spanju womornym.“

„Haj, so na to roćil bych:
 Začuwał sym jeho dych,

Jeho dlón měł pod hłowu,
Hdyž mje bludy mućachu.“

„Při mni ćicho sydał je,
Cunił ćesne horjenje;
Je-li khwilku wotstupił,
Duch je so mi hnydy ćmił.“

„Hladał je mje miłkolo,
Wokřewjenkow dawajo,
W zandźelenych myslach pak
Zapomnjał sym wšitkón džak.“

„Rad bych zas joh' wohladał,
Nuternje so džakował.
Wumóženy čuju so,
Wumóžeř pak wotsal jo.“

Z bólnej wobžarowanku
Zmjelkny w nowym wusnjenju,
Starik swěčku wuhasny
Wšelke sebi myslicy.

A tón drěmař njeměrnje
Huzaše so na lěhwje,
Slabe hrónčka z khwilkami
Spicy rěčo wuskorži:

„Ach, ty z njebja zjewjenka,
 Na Mařku tak podobna,
 Sy jej' duch ty była snadź,
 Póslany mje pěstować?“

Z tych a druhich słowičkow
 Starik přińdže do slědkow,
 A 'mu w hłowje zaswita,
 Kak drje so z tej wěcu ma.

Wostajiwši spiceho
 Z ćicha k Mařcy pušći so,
 Do drobna jej wupowě
 Žedźiwje te hrona wšě.

Dwěle so jej honjachu:
 „Božo zjew, što započnu?
 Měla to traš wěrići,
 Zo mje z hněwom njełoji?“

„Na wšo pak so wotsalu,
 Radšo hač so pokažu;
 Hdyž b'dže sonjeř strowy wšón,
 Zazwoni drje hinak zwón!“

XIX.

Bědžo so we wutrobje
 Mutna sedžo smychaše;
 Brěmješko bě hotowe
 K wotsalenju zwjazane.

Lubosć njewuhasniwa
 Horješe so mócniša.
 „To je króc tón posledni,
 Zo joh' móžu widžeći.“

Pomhać sebi njemóžu,
 Wisam na nim z wutrobu!
 Njezapomnju nihdy joh',
 Hač njej k smjerći ze mnu šło.“

Prjedyž pušću hospodu,
 Hišće na njoh' pohladnu;
 Hdyž joh' spanje dzerži 'šće,
 Wón mje spicy njepytnje.“

„Před ložom so wumodlu
 Próstwu při nim poslednju.
 Potom, lubši, božemje!
 W njebju zasowidženje!“

* * *

*

Jurij zajtra na ranju
 Drěma hojnu drěmanku,
 Zandźeliwši zerničcy
 Do sonjenja nurjeny.

Durje kurknu ćišinko,
 Skradžu Mařka zjewi so,
 Zaržiwajo nastaji
 Na njoh' pohlad posledni.

Ručcy stykny nutrnje,
 Zdychny: „Bóh njech z tobuje,
 Daj ći dušu pokojnu,
 W obradź pěknu njewjestu!“

Kajki dźiw so podawa!
 Mařka zukny stróžena!
 Ruka z loža wujěwši
 Wobjimuje ručcy ji.

Začuwši we sonjenju
 W komorcy tu zjewinku
 Wocućeny nastaja
 Woći poľnej wjesela.

„Błažowany jandželko,
 Z wočow mi zas' njemiń so!

Džeržu će a njepušću —
Skić mi dušu milušku!“

Wutroba ji pukota,
Wšitke žiły zaržuja,
Ličcy hnydy blědnjetej,
Hnydy stej zas' čerwjenej.

Kablátej so koleni,
Hrono sylzow wućeči —
Słowčka zanjesć njemóže —
A wón z nowa k Mařcy dže:

„Swjećo z njebja, wodaj mi
Křiwdu, kiž zły činjach ći!
Jeli wodać nochcyła,
Žiwjenje mi bylo ćma!“

„Zawdaj ručku pobožnu
K žohnowanom' mandželstwu,
Wobradženka z wysoka
Za mnje k zbožu pošlana!“

„Nowych mocow začuwam,
W skoku domoj pojěcham,
Z tam po tebjě njewjestu
Ze šěscimi přijědu.“

„Prajiš, zo sy bjez mětka?
 Wyše wšěch sy bohata!
 Maš hlej zlotu wutrobu; —
 Zlote celo njerodžu!“

„Swět njech sudži, kaž 'mu je,
 Njech pak tež so hlada mje;
 Z tym, kiž so ći pokřeni,
 Sylny mječ mój porěči!“

Dohladana sprawnosće
 Wobarać so njemože,
 Zdychny: „Ruka na ruku
 Slubju so ći z wutrobu.“

Potom lnbje wuznawa
 Tajne k njemu lubosća,
 Skónča: „Njech so wšitko ma,
 Kaž so Bohu spodoba!“

* * *

Kaž bě lubje njewjesta
 Nawoženju prosyła,
 Wurjadny bě jeju kwas,
 Kajkiž hdy b'dže lědy zas'.

Žane wulkočinjenje
 Hejsowanje trubjeárske;

Wšitko z pěknym přistojom,
Z wutrobniwym wjeselom. —

Zwony klinča swjatočnje,
W cyrkwi hraja pišćele;
Wěrujomnej stupatej
Do cyrkwe do debjenej.

A po swjatyh paćerjach,
Wěrowanskich wuhronach
Dže před Božim wołtarjom
„Haj!“ a „Haj!“ přez Boži dom.

Pop ze stolu swjećenej
Rucy do so zawdatej
W Božim mjenje wobwjaza,
Žohnowanje jimaj da.

Zwěrowanej klečitej
W nutrnosći modleřskej;
Bože slónčko z milotu
Hlada z woknom na njeju.

* * *

Domoj potom za blida!
Rjenje wita hosćina.
Połne jstwy a jstwicy su
Zwobsadźane z mnohotu.

Přiwuznicy: ćety wšě,
 A štož hordych wujow bě,
 Za blidami na kwasu
 Žani sobu njeběchu.

K tym wón brašku njebě słał,
 Nic jich sebi prosyc dał,
 Dokelž rjeńšo prošení
 Bychu tola njeprišli.

Běchu tehdy ze zlóscú
 Našćuwali na Mařku —
 Ta wšak rad bě wodała,
 Ale jich bě haniba.

Štyri pak te knježnički
 Běchu při tej radosći,
 A po staroh' hajnika
 Wóz bě Mařka pósłała.

Čestne město za blidom
 Bě tež wonym Mlyńkecom;
 Wona džaka njezabu
 Za tu wšelku dobrotu.

Dobry pan ma poddanow
 Wšitkich pola sebje jow,

Z rybami, ze zwěrinu
Blida za nich wonjeju.

Kwasne spěwy nadobne —
W škleńcach wina swěćate —
Mandźelskimaj na zbože
Připiwa so radoznje.

A ta mloda mandźelska
Zbóžne sylzy wuronja,
A tón zbóžny mandźelski
Džakuje so wótcewi.

* * *

Tak wšo horjo nimo je,
Nimo błysk a hrimanje,
Nimo su te wichory,
Nimo ćėsne mrokoty.

Slónčko lubje směwajo
Na módrinje swěći so.
Cunje džeja wětřiki;
Swět so pyšnje zyboli.

Wrota paradizowe
Přikiwaju blyšćate,
A na njebju žiwjenja
Kćeje krasna tučalka.


~~~~~  
Ćišć Smolerjec knihičišćerņje w Budyšinje.  
~~~~~

